

מדוע שבר יצחק אורפז כינור

על ראשו של חייל בריטי?

איך לא

להתפקע

השיב לי שאולי הם היו ברחוב השני. הכל זה הרחוב השני, כשאתה לא רוצה להיזכר ברחוב הראשון אתה ממציא את הרחוב השני כדי לחסל את הראשון. אחרת אי-אפשר היה לכתוב סיפורים, אלא רק וידויים, ווידויים שייכים לספת האנליזה. לכן אני תמיד אומר שצריך להטיל ספק בסיפורים של סופרים, כי הרבה פעמים הם בעצמם לא יודעים אם זה הרחוב הראשון שלהם או השני. בגיל 15 עליתי ארצה ונולדתי מחדש. אולי הכישרון הגדול ביותר שלי זה להיולד פעמיים מבלי למות באמצע. כאילו עברתי טבילה של שמש ואבן. השמש שרפה לי את הזיכרונות והאבן ניגפה לי את הרגליים היחמות כדי שדרך הכאב ארגיש שאני שייך לאדמה הזאת. עד היום נשארתי

הוריו, כהיותו בן 5, לעיירה ליפקאן: אחרי הרבה שנים, כשאזרתי עוז לכתוב על הילדות שלי, למעשה על תחליף לילדות, על ילדות שהמצאתי לבד, קראתי לעיירה אשר לה שייכתי את הסיפורים ליפקייב, צירוף של שני המקומות הראשונים שלי. זה ספרי רחוב הטומז'נה. אמרתי לך לא לשאול אף שאלה על עניין זה, אבל אני רואה שאת מתה לשאול: למה תחליף לילדות?

לקח לי הרבה מאוד שנים עד שהצלחתי לסובב את ראשי לאחור מבלי להיפך לנציב מלח. לא אוכל לומר למה, כי זה דיסקרטי. כשיצא הספר לאור, בא אלי איש אחד שגדל בליפקאן, כמוני, ושאל אותי למה תיארתי את הרב שקולניק כל-כך יפה. הרי הוא לא היה כזה. שאלתי אותו אם הדברים האחרים שנכתבו בספר אמנם קרו, והוא

הבנתי משהו, הפרעתי לו בשאלה. רשות הדיבור ליצחק אורפז: בראשית אני רוצה להגיד לך שלא אדבר על ילדותי, לא על הנישואין שלי ולא על הגירושין. אולי מתוך דברים אחרים תוכלי להבין מדוע לא אדבר על אלה. הסכמתי לתנאים שלו. אמרתי לו שאני נותנת לו את חופש הבחירה, שיבחר על איזו שאלה הוא רוצה להשיב. שיבחר מה השאלה הראשונה שסופר היה רוצה להישאל. הביט עלי, ספק מהורהר ספק מחייך, ואמר: זה באמת הכי קשה. זה כמו לשאול מרבה-רגליים באיזו רגל הוא רוצה להתחיל ללכת. בראשונה או בשנייה. מתאים.

3 חתונות, 3 גטים, 4 ילדים —

אך הסופר גר בביתו לבדו

במישפט הראשון שהחלפתי איתו הבנתי שיש לי בעיה. כליהעבודה שלנו זהים: מילים. אלא ששלו מהוקצעות יותר, בעלות גימור חד יותר. חותם האיש טבוע בהן עמוק מאוד.

עשיתי שיעורי-ביבית לראיון הזה. הבנתי שאלות, אבל הוא שיחק עם השאלות שלי, ניסח אותן בעצמו כדי להתאימן לתשובות שלו. כשהתחיל לענות על השאלה הראשונה הבנתי שאין טעם להפריע. הרברים שלו קולחים, מעניינים מאוד. כל שאלה שלי תהיה הפרעה בריכוז, בהלך המחשבה שלו. נכנעתי מהר מאוד והתישבתי מולו, כצופה על שחקן הנותן את מונולוג חייו. רק כשגלש לעניינים ספרותיים מדי, או כשלא

יצחק אורפז, סופר. בן 60, שלושה נישואין, שלושה גירושין, ארבעה ילדים, שיער שיבה, קול עמוק וחם מאוד. כתב עשרה ספרים. מי שקרא אותם, או חלק מהם, מוצא באורפז איש של הרבה ניסוחים. אני קראתי את עשב פרא, את עור בעד עור, את נמלים, את מסע דניאל, את מות ליסנדה ואת ספרו האחרון, הגבירה. לפעמים נרמה לי שלא אותו אדם כתב את כל הספרים האלה, אלא סופרים רבים, בעלי דרך כתיבה שונה ואישיות שונה. אך לא. ואולי אחרי קריאת כתבה זו אפשר יהיה להבין מדוע.

בלילה הוא עורך בעל המשמר. זו העבודה שלו. הכתיבה היא הגאולה, כמו שהוא אומר. קבענו פגישה, לראיון, לשיחה, למונולוג. למה שייצא.

יושב מולי איש בן 60 ופחד לרבר על ילדותו. כשהוא נוגע במילה עצמה, הוא משתקק. ממולל קבוצת שיער שיכה באצבעו, וכאילו מצפה ממני שאוציא אותו מהצרה. שאשאל עוד שאלה, אבל בעניין אחר. אני מציעה לו שיספר איך איש צבא-הקבע — זה מה שהוא היה שנים רבות — קם בוקר אחד ומחליט שהוא סופר, וכותב את ספרו הראשון עשב פרא.

לפני שקמים בבוקר צריך לישון בלילה. תנסי לישון בלילה מתגלגלת מצד אל צד וסוטים פוקדים אותך, ואת לא יודעת אם זה חלום או הזיה או מציאות. פוחד להסתכל אחורה אל הילדות ומסתכל רק קדימה בחרדה גדולה. אז לא משנה כבר אם אתה קם בבוקר ולובש כתונת-משוגעים או מדים של צה"ל. למה אתה יכול לחכות מלבד לאיזה סוג של גאולה? ומהי הכתיבה — תחליף לגאולה. נסיון לבטא גאולה באמצעים אחרים. אז אתה כותב וכותב וכותב.

עשב פרא היה הספר הראשון שראה אור. אבל הוא כמעט אינו זוכר את עצמו לאיכות. אצל אחיו שמור עדיין שיר שכתב יצחק כייריש כהיותו בן 11.

סיפורים

מהרחוב השני

וא נולד בעיירה זינקייב במחוז פוילייה, ערס החסידות. משם ברחו

יצחק אורפז (ימין) ואחיו (1939) הרגשת בידדות, גלות.

עם גי היא העשירה את עולמי.